

B) Odluke stranih sudova i arbitraža

ENGLESKI APELACIONI SUD

Presuda od 11.X 1971.

Nipon Yusen Kaisha c/a Acme
Shipping Corporation.

Brod "Caralambos N.Pateras"

Brodarski ugovor na vrijeme - Značenje klauzule br.13, st.2, Baltimore 1939. - Brodovlasnik ne odgovara pored štete na teretu ni za bilo koju štetu koju njegovi ljudi prouzroče naručitelju - Arbitražna odluka može se pobijati samo zbog očigledne protupravnosti - Specijalnim pitanjem za sud može se ona učiniti ovisnom o sudskom tumačenju određenog pravnog pitanja - Ako sud razmatra jednu ispravu, mora ju razmotriti u cjelini

Naručitelj (čarterer) zaključio je s brodovlasnikom brodarski ugovor na vrijeme na formularu "Baltimore 1939". Zapovjednik broda nije postupao po naručiteljevu nalogu da iskrča dio tereta u luci Ampala u Nikaragui. Zbog toga je naručitelju nastala šteta od 4.319 funti i 11 šilinga, pa je naručitelj uskratio isplatu iznos^a od 5.037 funti, 1 Sh. 2 d. na ime vozarine. Naručitelj je pokrenuo spor pred arbitrom, koji je odbio zahtjev naručiteljev usmjeren na to da smije zadržati dio vozarine, i to s razloga što je brodovlasnik dokazao da ga "u cijelosti štiti oslobadajuća klauzula u čarter-partiji" iako nije opravdao zapovjednikovo odbijanje da udje u luku Ampala, pa je osudio naručitelja da mora platiti uskraćeni iznos vozarine sa zateznim kamatama. Naručitelj je na to ustao tužbom pred engleskim Prvostepenim sudom (sudac Mocatta) napadajući arbitražnu odluku ("award") zbog povrede zakona ("error in law on the face of it"). Prvostepeni sudac je, razmotrivši odgovarajuću klauzulu (br.13) Baltimore 1939, odbio zahtjev za poništenje arbitražne odluke.

Na žalbu naručiteljevu Apelacioni sud je potvrdio prvostepenu odluku iz slijedećih bitnih razloga:

Lord Denning M.R. je analizirao najprije klauzulu br.13, Baltimore 1939, koja ima četiri uglavka. Prvi od njih utvrđuje odgovornost brodovlasnika za sposobnost broda za plovidbu zbog osobne krivnje brodovlasnika ili njihovog zastupnika kao i za zakašnjenje u stavljanju broda na raspolaganje, pa i tokom odvijanja brodarskog ugovora. Drugi uglavak (odlučan u ovom slučaju) predviđa da brodovlasnik neće biti odgovoran u bilo kojem drugom slučaju niti za bilo kakvu

štetu ili zakašnjenje, bilo kako prouzročeno, pa i onda ako potječe od nemarnosti ili krivnje ("by neglect or default") brodovlasnikovih ljudi ("servants"). Treći uglavak odnosi se na neodgovornost brodovlasnika za štrajk i slične mjere, a četvrti utvrđuje odgovornost naručiteljevu za štete koje bi nastale krivnjom njegovom ili njegovih ljudi od tereta i njegovog ukrcaja ili iskrcaja i slaganja, ukoliko su protivni čarter-partiji. Lord Denning utvrđuje da se u konkretnom slučaju radi o drugom dijelu drugog uglavka u kojem se radi o "šteti ili zakašnjenju" koje su prouzročili brodovlasnikovi ljudi. Naručitelji su naime tvrdili da pod pojam štete u toj rečenici ne bi trebalo obuhvaćati druge štete osim fizičke štete na teretu. Oni su se upirali u to da se u prvom uglavku govori o šteti tereta na brodu ("damage to goods on board"), a ona može biti samo fizička. Brodovlasnik je na protiv tvrdio da se u trećem i četvrtom uglavku jasno podrazumijeva pod štetom i financijski gubitak ili šteta. Istina je, kaže sudac, da je u "The Dominator" (1959) sudac Diplock (što je tada bio) uglavak u Gencon formularu interpretirao tako da je smatrao da se šteta odnosi samo na fizičku štetu. Međutim taj kontekst nije isti s ovim ovdje, pa stoga sudac smatra da valja poći od onoga što je prvostepeni sudac izrekao, naime da u ovom formularu šteta obuhvaća i financijske gubitke. Nije potrebno ući u problem koje značenje ima zakašnjenje ("delay") koje se spominje iza štete ("damage"), nego je dovoljno reći da arbitar nije povrijedio zakon zbog toga što je spomenutu klauzulu tumačio na istaknuti način. Uostalom u ispravama te vrsti uvijek ima suvišnih riječi.

Cairns L.J. se složio s prvim sucem ističući da baš riječi "bilo koju (misli se na štetu) i kako bilo prouzročenu" ("whatsoever and howsoever caused") upućuju na to da se radi o financijskoj šteti.

Treći sudac u vijeću Apelacije, Roskill L.J., također se pridružio prvoj dvojici votanata, pa osobito naglašuje da protegnuti u ovom uglavku pojam štete ("damage") i na financijsku štetu ne znači nategnuti preširoko taj pojam. Međutim on se pozabavio jednim postupovnim pitanjem. Naime on naglašava kako je zapravo pogrešno u ovom slučaju propušteno od strane stranaka ili stranke da zahtijeva postavljanje specijalnog pitanja za sud, kako je to moguće po Arbitration Actu 1950, jer je svakako prijedlog za poništenje arbitražne odluke bio neumjestan, jer nije bilo povrede prava koje bi slijedilo iz teksta arbitražne odluke. On naglašava da ne smatra da je ispravno prvostepeni sudac uzeo uvida u klauzulu, jer ta

klauzula nije bila sadržana u tekstu same odluke (koja je samo konstatirala da je, ne navodeći je, opravdan postupak brodogovlasnika) pa je čini se sporazumom stranaka ipak sudac nju uzeo u razmatranje. Medjutim on nije uzeo u razmatranje cijeli brodarski ugovor. Sudac Roskill smatra kad se uzima uvid u jednu odredbu jedne isprave da treba uzeti uvid u čitavu ispravu, pa se za to poziva na precedente Tajnog savjeta Champsey Bhara & Co. v. Jiraj Balloo Spinning and Weaving Co. (1923) i Apelacionog suda D.S. Blaiber & Co. Ltd. v. Leopold Newborne (London) Ltd. (1953). On to naglašava da se ne bi smatralo da je praksa trgovačkog suda u Prvostepenom sudu Engleske da se postupa na način na koji se postupalo u ovom slučaju. I ovaj sudac se medjutim ograđuje od toga da bi se izrazio o definiranju pojma zakašnjenja ("delay") u ovoj klauzuli, a i on naglašava da je dokumenat sastavljen nespretno i s više riječi nego ih treba.

Prijedlog da se dopusti pravni lijek na Kuću lordova je odbijen, iako je zastupnik naručiteljev istakao da se radi o klauzuli koja je na snazi 40 godina i koja će ostati još dugo na snazi, pa se radi o pitanju za koje su zainteresirani mnogi privredni krugovi.

(LLR 1972, str.1)

E.P.

Bilješka. - Klauzula koja je u ovom slučaju bila predmet sudskog razmatranja nije dosad, izgleda, dala povoda sporovima, pa je tako po prvi put u ovom slučaju tumačena. No i do toga je došlo zapravo per nefas, jer je Apelacioni sud složno smatrao da nema protupravnosti u arbitražnoj odluci po njenom sadržaju. Naime arbitražna odluka se može pobijati samo ako je u njoj samoj sadržana pogreška koja dopušta da se ona stavi van snage. Sudovi to vrlo nerado i rijetko čine. U ovom slučaju se prvostepeni sudac, izgleda s pristankom stranaka, upustio u tumačenja jednog uglavka (koji je i bio temeljem arbitražne odluke) i u tu svrhu uzeo uvida u odgovarajuću odredbu ugovora stranaka. Viši sud se s njegovim tumačenjem složio i tako je opseg ove klauzule, ukoliko Kuća lordova ne bi ipak predmet uzela u razmatranje i promijenila nižestepena stajališta, na sasvim određen način utvrđen. Medjutim pravičan postupak, ako se željelo ishoditi sudsko tumačenje klauzule, bio bi postavljanje specijalnog pitanja za sud u samom arbitražnom postupku.

E.P.